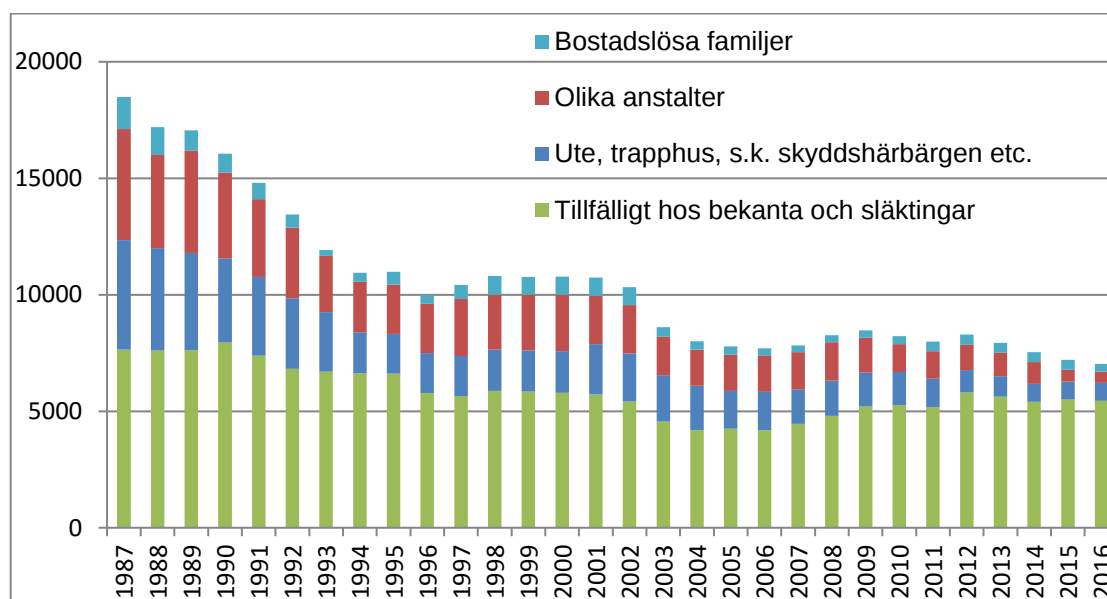

Utredning 1/2017

Bostadslösa 2016

28.3.2017

Figur 1. Bostadslösa 1987–2016.

Uppgifterna om bostadslösheten bygger på Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARAs bostadsmarknadsenkät 2016. Sammanlagt 278 kommuner i Fastlandsfinland besvarade enkäten, och svarsprocenten var 93,6. Bostadslöshetens utveckling analyseras genom en jämförelse av siffrorna å den 15 November 2016 med motsvarande tidpunkt året innan. Uppgifter om bostadslösheten per kommun finns i bilagorna.

Innehåll

1. Bostadslösheten i Finland 2016	3
2. Bostadslösheten minskade i huvudstadsregionen	3
3. Bostadslöshet bland ungdomar och invandrare minskade, men växte bland kvinnor	4
4. Varför ökade inte bostadslösheten bland invandrare?	5
5. Bostadslöshetsarbetet fokuserar på förebyggande	7
Bilagor	8

1. Bostadslösheten i Finland 2016

I slutet av 2016 fanns det i Finland cirka 6 650 ensamboende bostadslösa, varav 2 050 var långtidsbostadslösa. Antalet bostadslösa minskade med cirka 140 personer och antalet långtidsbostadslösa med 200 personer jämfört med året innan. Antalet bostadslösa familjer var 325, medan detta antal året innan var 420. Då familjerna räknas med minskade bostadslösheten med cirka 500 personer på ett år (Tabell 1 och Bilaga 1).

Tabell 1. Bostadslöshet i stora städer 2016

Kommun	Bostadslösa 15.11.2016				Förändring 2016–2015, personer			
	Ensamboende	Långtidsbostadslösa	Under 25 år	Familjer	Ensamboende	Långtidsbostadslösa	Under 25 år	Familjer
Helsingfors	3 500	1 130	700	200	-50	-80	-120	-80
Esbo	570	199	144	39	24	-46	8	-12
Vanda	284	37	78	15	-163	-88	-32	-11
Åbo	335	102	70	0	5	-22	-5	-4
Tammerfors	225	52	62	16	7	-3	11	6
Jyväskylä	128	49	25	4	13	16	-15	2
Kuopio	110	45	18	4	7	0	1	3
Lahtis	51	22	25	1	-18	-9	2	-4
Joensuu	40	12	13	4	-33	-10	-7	1
Björneborg	66	38	5	1	-6	-4	-2	0
Uleåborg	38	18	3	1	-21	2	2	1
Totalt	5 347	1 704	1 143	285	-235	-244	-157	-98
Hela landet*	6 644	2 048	1 399	325	-141	-204	-253	-99

2. Bostadslösheten minskade i huvudstadsregionen

Under 2016 förekom det enligt ARAs enkät bostadslöshet i **114** kommuner i Fastlandsfinland. I förhållande till antalet invånare fanns det flest bostadslösa i Nyland landskap. I Helsingfors fanns det 5,6 bostadslösa personer per 1 000 invånare (Bilaga 1). Över hälften av Finlands bostadslösa är helsingforsare.

Antalet ensamboende bostadslösa i Helsingfors minskade med 50 personer, och antalet långtidsbostadslösa minskade med 80 personer. I Esbo fanns det aningen fler ensamboende bostadslösa än året innan, men antalet långtidsbostadslösa minskade med nästan 50 personer. Den största minskningen i antalet bostadslösa skedde i Vanda, men talen är inte helt jämförbara med 2015 på grund av skillnader i den statistiska beräkningen.

I Joensuu, Lahtis och Uleåborg minskade bostadslösheten. I Jyväskylä växte både antalet ensamboende bostadslösa och antalet långtidsbostadslösa. (Tabell 1). I Åbo

minskade antalet långtidsbostadslösa med 20 personer. I de övriga stora städerna var de årliga ändringarna små.

3. Bostadslöshet bland ungdomar och invandrare minskade, men växte bland kvinnor

Den största gruppen bostadslösa utgörs av personer som **bor tillfälligt hos bekanta eller släktingar**. Denna grupps andel av ensamma bostadslösa var 82 %. Totalt 430 personer bor **ute, i trapphus, i skyddshärbärgen eller motsvarande**. Detta antal steg för tredje året i rad. Andelen långtidsbostadslösa är allra störst i denna grupp, 43 %. Antalet personer som bor **på boenden, i boendeinrättningar och olika anstalter** minskade till färre än 800 personer, medan det i början av 2000-talet ännu bodde nästan 3 000 bostadslösa personer på dessa ställen.

Tabell 2. Olika former av bostadslöshet 2010–2016.

Hela landet	2016		årlig förändring (pers.)	
	ensamstående bostadslösa	varav långtidsbostadslösa	ensamstående bostadslösa	varav långtidsbostadslösa
Ute, trapphus, s.k. skyddshärbärgen etc.	425	184	14	-13
Olika anstalter	331	125	-24	-37
Härbärgen eller inkvarteringsrörelser	433	184	-83	-55
Tillfälligt hos bekanta och släktingar	5 455	1 554	-48	-100
Hela landet totalt	6 644	2 047	-141	-205
Bostadslösa kvinnor	1 554	426	58	31
under 25 år	1 399	293	-253	-87
invandrare	1 803	526	-75	-39
Bostadslösa familjer	325		-99	
familjer med barn	316		-121	
invandrarfamiljer	210		-15	
varav med barn	193		-85	

Bland unga människor under 25 års ålder minskade bostadslösheten med 250 personer i hela landet. Nästan hälften av denna förändring förklaras av den förbättrade situationen i Helsingfors. Bostadslöshet bland kvinnor ökade med 60 personer. På motsvarande sätt ökade långtidsbostadslösheten bland kvinnor, men minskade bland ungdomar.

Var fjärde person som var bostadslös i Finland 2016 hade invandrarbakgrund. Tre fjärdedelar av dem var helsingforsare. I Helsingfors minskade antalet bostadslösa med invandrarbakgrund med 100 personer jämfört med 2015. I hela landet minskade detta antal med 60 personer.

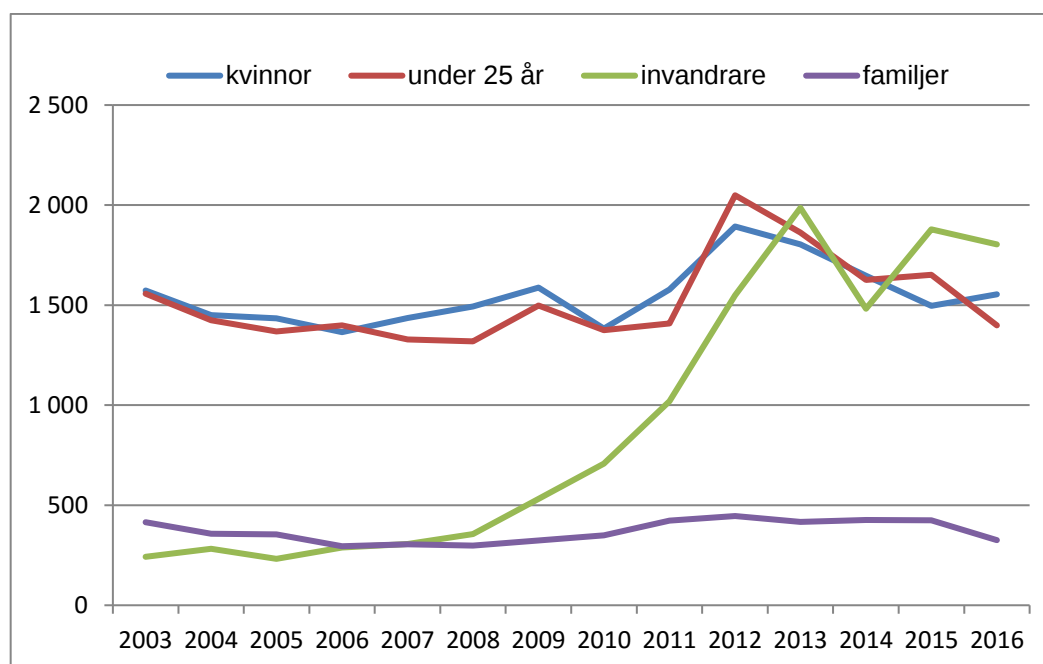
I bostadsmarknadsenkäten för 2016 ingick för första gången även bostadslösheten bland Finlands romer. På basis av enkäten fanns det 70 bostadslösa romer och 10 romska familjer. Detta resultat kan dock inte anses vara särskilt pålitligt, eftersom till exempel Helsingfors stad inte för statistik över hemlöshet bland romer.

4. Varför ökade inte bostadslösheten bland invandrare?

Antalet asylsökande ökade drastiskt på hösten 2015. I början av 2016 fanns det 212 förläggningar i Finland där 30 000 invandrare som sökte asyl inkvarterats. Under 2016 beviljades 7 700 personer asyl, och därtill godkändes familjeåterförening för personer som beviljats asyl till en omfattning av 1 200 personer. Detta utgör över 6 000 fler personer än året innan, vilket ändå är betydligt färre än de cirka 15 000 personer som förväntades.¹ Siffran påverkades av Migrationsverkets åtstramade kriterier samt den betydliga minskningen av asylsökande under 2016.

Antagandet är att invandrare som beviljats asyl söker sig till huvudstadsregionen och andra stora städer, vilket ökar efterfrågan på ARA-bostäder och bostadslöshet. Enligt uppgifterna som ARA samlat in från städerna har det skett en del flyttning till storstäderna, men inverkan på bostadsmarknaden har varit ganska liten. Detta har påverkats av att utbudet på fritt finansierade hyresbostäder i de stora städerna ökat under 2016.

Figur 2. Bostadslöshet i olika grupper 2003–2016

Ur kommunernas kommentarer (sida 5–6) framgår att invandrare som beviljats uppehållstillstånd i huvudsak skaffar sin bostad på den fritt finansierade marknaden. Å andra sidan har man även observerat att det blivit vanligare att dela bostad med bekanta och släktingar, trots att detta inte framgår i bostadslöshetsstatistiken. Även de personer som inte beviljats uppehållstillstånd men som stannat kvar i landet utan till-

¹ PTT:s regionala prognos för bostadsmarknaden 2016 (14.1.2016)

stånd ligger utanför statistiken. Det är möjligt att en del av bostadslösheten bland invandrare inte identifieras i denna typ av genomskärande enkät, eller att den först framkommer efter några år.

Städernas kommentarer om invandrarnas inverkan på bostadsmarknadssituationen i staden:

Helsingfors:

"Efterfrågan på ARA-bostäder har inte ökat. Vi har följt med andelen av alla sökande som fått permanent och tillfälligt uppehållstillstånd, och den har inte ökat under det gångna året. Vår uppfattning är att asylsökandena i Helsingfors har flyttat till bostäder som bjuds ut på den fria marknaden, eller till släktingar eller bekanta (eventuellt som underhyresgäster). Under perioden 1.1–30.11.2016 kom det totalt 1004 asylsökande som beviljats uppehållstillstånd eller andra personer som får internationellt skydd, och av dem flyttade 92 från en annan kommun (9 %). Största delen av dessa personer flyttade alltså direkt från förläggningarna till Helsingfors. Under 2015 flyttade en fjärdedel av 633 personer från en annan kommun till Helsingfors. Kollektivt boende har ökat något. Under det gångna året var andelen personer som bodde hos bekanta 27 %, medan den var 23 % under 2015."

Esbo:

"Asylsökande som beviljats uppehållstillstånd har inte ökat efterfrågan på ARA-bostäder i någon större utsträckning. Bland enskilda uthyrare har endast Sato visat sig som en betydande aktör i denna kundgrupp. Största delen av personerna som beviljats uppehållstillstånd som flyttar till Esbo har hittat en bostad på den fria marknaden självständigt eller med hjälp från förläggningen. Av de nyanlända personerna i Esbo som beviljats uppehållstillstånd har ca 50 % kommit från förläggningar som ligger i andra kommuner eller från andra kommuner. Som en storstad i huvudstadsregionen är Esbo ett tydligt inflyttningsmål. Det har endast skett lite utflyttning från Esbo, och även då till Helsingfors eller Vanda. Boende hos bekanta eller släktingar har ökat något, främst eftersom största delen redan i mottagningsskedet bott i enskild inkvartering. Efter att de beviljats tillstånd stannar de flesta kvar i sin enskilda inkvartering. Det kollektiva boendet har ökat något i och med att förläggningarna allt oftare styr ensamboende kunder till kollektivt boende eftersom det är svårt att få tag på små bostäder."

Åbo:

"Antalet ansökningar har stigit något. Det har även kommit in ansökningar från förläggningar i andra kommuner. Vi har iakttagit kollektivt boende och att vissa papperslösa personer stannar kvar i bostäderna."

Lahtis:

"Asylsökande som beviljats uppehållstillstånd har haft en mindre inverkan på bostadsmarknaden i Lahtis än förväntat. Detta trots att det under 2016 flyttade nästan 400 personer som beviljats uppehållstillstånd till Lahtis, över 200 hushåll, vilket är ett betydande antal nationellt sett. Största delen, 80 %, flyttade till Lahtis från andra kommuner, eftersom endast få beslut hittills beviljats personer på förläggningarna i Lahtis. Majoriteten, 80 %, skaffade sin bostad själv på den fria bostadsmarknaden. Den goda hyresbostadssituationen i Lahtis samt marknadsföringen på webben har främjat denna utveckling. Det är inte ännu vanligt att bo hos släktingar eller bekanta, men detta förväntas öka när antalet negativa beslut om uppehållstillstånd ökar."

Jyväskylä:

"Situationen med personer som beviljats uppehållstillstånd (ca 200) är knappt synlig i efterfrågan på ARA-hyresbostäder, den fria marknaden drar bra. Rikningen verkar vara från Jyväskylä till de större städerna i Södra Finland. Ibland frågas det om möjligheten att bosätta sig hos bekanta eller släktingar, och detta har ökat aningen."

Kuopio:

"Asylsökandena har haft en svag inverkan på hyresbostadsmarknaden. Det har inte förekommit någon stor ökning i efterfrågan. En ganska stor del av sökandena har fått en bostad på den fria marknaden, och endast en liten del har flyttat till stadens hyreshusbolag. Till Kuopio

har det kommit bostadsökande åtminstone från Siilinjärvi där det finns en stor förläggning. Det har även kommit personer som beviljats uppehållstillstånd till Kuopio från andra kommuner, bl.a. från västkusten, men endast några få. För kvotflyktingarnas del finns inga detaljerade uppgifter. Kuopio tar emot 65 kvotflyktingar per år. Nu har man tagit emot 26 personer till kommunplatserna genom asylförfarandet, och 22 personer har flyttat till Kuopio självständigt. För tillfället hyrs nio bostäder ut till personer som fått en kommunplats.”

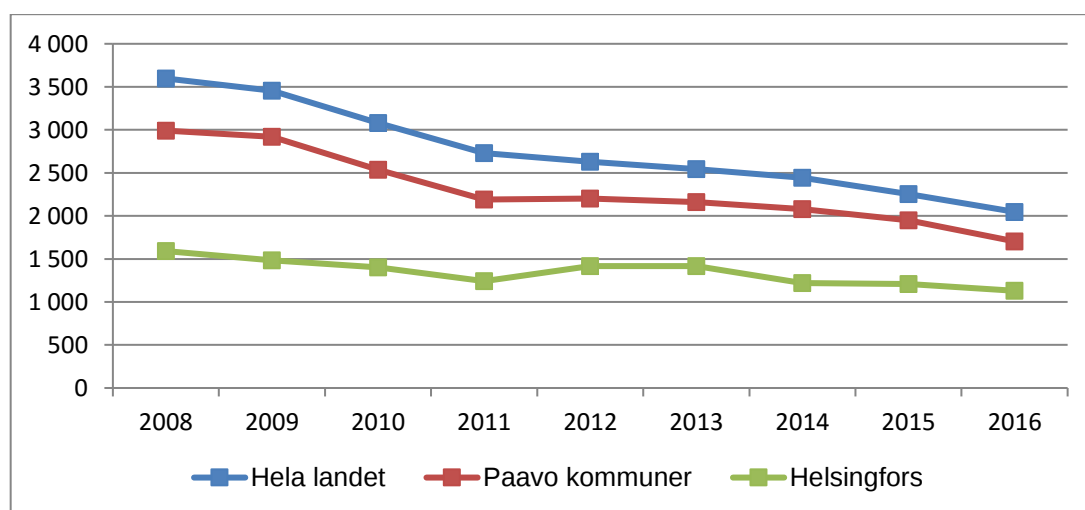
Uleåborg:

”Flyktingarna har endast ökat efterfrågan på ARA-bostäder en aning. Det finns inga närmare uppgifter om flyktingarnas flyttning mellan kommuner, till och från Uleåborg. Kollektivt boende och boende hos bekanta har lyfts fram som ett fenomen främst utanför stadens behärskade inflyttning. Ibruktageandet av stadens modell med uthyrning i andra hand ger Uleåborg beredskapen att reagera om antalet flyktingar som ska bosättas växer i fortsättningen. Förutom ca 30 ARA-bostäder som hyrs ut till flyktingar har staden dessutom hyrt ut ca 30 bostäder till flyktingar ur det privata bostadsbeståndet genom modellen med uthyrning i andra hand.

5. Bostadslöshetsarbetet fokuserar på förebyggande

Efter Programmen för minskning av långtidsbostadslöshet (PAAVO 2008–2015) har bostadslöshetsarbetet fokuserat på tidig identifiering och förebyggande av bostadslöshet. Målet med **Åtgärdsprogrammet för förebyggande av bostadslöshet** (AUNE) är att förena bostadslöshetsarbetet med arbetet för att förebygga utslagning. Man kan förhindra upprepade bostadslöshet effektivare då vägarna som leder till bostadslöshet identifieras i tid.

Figur 3. Långtidsarbetslösheten i PAAVO-kommunerna 2008–2016.

En viktig del av AUNE-programmet är att utveckla och stärka boenderådgivningsverksamheten. Boenderådgivning har visat sig vara ett bra sätt att förebygga bostadslöshet. Varje år beviljar ARA understöd för boenderådgivning samt koordinerar och övervakar verksamheten. Understödet kan sökas av kommuner, samfund och organisationer som inleder rådgivningsverksamheten. Fullmakten att bevilja understöd för boenderådgivning i statsbudgeten för 2017 var 0,9 miljoner euro, och understödsprocenten var högt 35. Totalt ansöktes det om ca 1,2 miljoner euro i understöd, och det delades ut till över 30 projekt runt om i Finland.

ARA koordinerar även projektet ”Kommunstrategier för förebyggande av bostadslöshet – tidig omsorg, delaktighet och stöd för boende”, som ingår i AUNE-programmet

och finansieras av Europeiska socialfonden, där Vanda, Esbo, Tammerfors, Kuopio, Jyväskylä och Lahtis deltar. Inom projektet skapas strategier för städerna för att förebygga bostadslöshet.

Bilagor

Bilaga 1 Kommuner med bostadslösa 2016 (per landskap)